

Avalik konsultatsioon

EKP juhend sobivuse ja nõuetekohasuse hindamise kohta – eelnõu

Märkuste esitamise vorm

Kontaktandmed (ei avaldata)

Asutus/ettevõtte

Law Office TARK

Kontaktisik

Mees Naine

Eesnimi

Lada

Perekonnanimi

Riisna

E-aadress

████████████████████

Telefon

██████████

Ei soovi oma isikuandmete avaldamist.

Iga märkus peaks käsitlema ainult ühte teemat.

Märkuses palume täpsustada:

- vajaduse korral asjakohane artikkel/peatükk/punkt;
- kas ettepanek hõlmab muutmist, täpsustamist või kustutamist.

Pikemate märkuste lisamiseks saab vajaduse korral kopeerida lehekülge nr 2.

Avalik konsultatsioon

EKP juhend sobivuse ja nõuetekohasuse hindamise kohta – eelnõu

Märkuste esitamise vorm

Asutuse/ettevõtte nimi Law Office TARK

Riik Estonia

Märkused

Juhend	Teema	Juhendi osa (märkida nr)	Märkus	Märkuse kokkuvõtlik põhjendus
☒	Maine. Proportsionaalsuse mittekohaldamine ja süütuse presumptioon	5	Muudatus	Ettepanek: Kustutada p 5.2. teise lõige esimese lause teksti osa: /.../ ja ei ole põhjust tema heas maines põhjendatult kahelda/.../. Uus sõnastus: Hindamisele kuuluva juhtorgani liikme maine loetakse heaks, kui puuduvad tõendid vastupidise kohta (süütuse presumptsioon). Haldusorgani diskretsiooniõiguse piirid ei tohi olla liiga laiad, kuivõrd käesoleva menetluse näol on tegemist sisuliselt karistusliku tegutsemiskeeluga (vt Kalev Aavik, Juridica, IV 2011, Tegevusloa kehtetuks tunnistamine: kas haldussund või karistus). Juhendi p 5.2. sõnas-

tuses jääb haldusorganile liigselt suur vabadus isiku tegevusele hinnangu andmisel määratlemata mõistete "põhjus põhjendatult kahelda" sisustamise kaudu. Praktikas on esinenud menetlusi, kus haldusorgani (finantsjärelevalve) poolt on "põhjendatud kahtlus" tekkinud Internetist saadud kontrollimata difamatsioonidest, faktiliselt kontrollimata artiklitest, uudiste portaalidest ning muudest kontrollimata infoallikatest. Seevastu üsnes seadusega lubatud tüend peaks olema ainsaks "kahtluse tekkimise" aluseks.

Meie poolsed ülaltoodud seisukohad on toetatud muuhulgas alljärgneva. /.../Eesti Põhiseaduse (PS) §-d 22 ja 23 ning Euroopa inimõiguste konventsiooni (EIÕK) artiklid 6 ja 7 sätestatud garantiid kehtivad samuti kõikide sisuliselt karistuslike menetluste puhul. Nendeks menetlusteks on majandustegevust puudutavad loamenetlused, milleks on ka finantsjärelevalve subjekti juhtimisorgani liikme tegutsemise lubamise/keelamise menetlused. Nendeks on nimetatu muuhulgas: (i) õigus õiglasel ja avalikule asja arutamisele mõistliku aja jooksul sõltumatus ja erapooletus, seaduse alusel moodustatud õigusemõistmise volitustega institutsioonis (EIÕK art 6 lg 1); (ii) süütuse presumpatsioon (SP) (PS § 22 lg 1 ja 2, EIÕK art 6 lg 2); (iii) enese mittesüüstamise privileeg (PS § 22 lg 3); kaitseõigus jne. Toetame viidatud artikli autori seisukoht: /.../need PS-s ja EIÕK-s sätestatud garantiid kohalduvad kõigil juhtudel, kus avaliku võimu kandja kohaldab isikule mõne tema poolt toimepandud teo eest meedet, mis on materiaalselt tõlgendatav karistusena, sõltumata sellest, kas Eesti kehtiv õigus käsitab asjast tegu süüteona ning selle eest kohaldatavat meedet karistusena. Euroopa Inimõiguste Kohtu (EIK) praktika kohaselt

on mõistetel „kriminaalne“ ja „kriminaalsüüdistuse üle otsustamine“ autonoomne tähendus, mis ei sõltu sellest, kuidas neid mõisteid on sisustatud Euroopa Nõukogu liikmesriigi (edaspidi liikmesriigi) riigisiseses õiguses. Ka Riigikohus (Supreme Court of Estonia) sisustab põhiseaduses kasutatud karistuse mõistet materiaalselt, mitte formaalselt, s.t meetme, mida lihtseadus distsiplinaarseks või halduslikuks peab, võib kohus kohtuvaidluse käigus kvalifitseerida karistuseks. Seega tegevusloa karistusliku kehtetuks tunnistamise puhul peaks sellele kohalduma kõik süütegude arutamisele ettenähtud garantiid. Kehtiv haldusmenetluse normistik seda ei taga. Haldusmenetluses ei kehti süütuse presumptsioon ega enese mittesüüstamise privileeg, vaid vastupidi, vahel näevad õigusaktid ette hoopis kaasaaitamiskohustuse või pööratud tõendamiskoormuse. /.../ . Sellest tulenevalt ei täida Juhendis väljatoodud SP oma eesmärke kui sellele ei annaks definitsiooni Juhendi tekstis./.../ Haldusmenetluses puudub põhimõte, mis keelaks ühe ja selle sama teo eest kohaldada korduvaid ning eri menetlustes rakendatavaid sanktsioone. Ka kaitseõiguse teostamine haldusmenetluses ei ole tagatud ulatuses, mida nõuab EIÕK artikli 6 lõige 3: üldjuhul puudub isikul haldusmenetluses õigus tasuta õigusabile või tõlgile, võrreldes süüteomenetlustega on mõnevõrra piiratum õigus küsitleda tunnistajaid. Järelikult tänases õiguslikus olustikus tähendab tegevusloa karistuslik kehtetuks tunnistamine vältimatult PS §-des 22 ja 23 ning EIÕK artikli 6 lõigetes 2 ja 3 (ehkki ilmselt mitte EIÕK artikli 6 lõikes 1) sätestatud garantiide rikkumist. Teoreetiliselt oleks ehk mõeldav kehtiva õiguse reformimine selliselt, et süüteomenetluste ja haldusmenetluste vahele luuakse mingisugune hübriidne menetlus, mis osaliselt meenutab haldus(kohtu)menetlust, osali-

selt (niivõrd kui see on vajalik eelkäsitletud garantiide tagamiseks) aga süüteo menetlust. Selline lahendus ei oleks aga kooskõlas juba enam kui kümme aastat tagasi valitud õiguspoliitilise suunaga „eristada üksteisest selgelt täidesaatva riigivõimu korrakaitse- (riikliku järelevalve menetlus) ja karistusõiguslikud (süüteo menetlus) funktsioonid“. Kui veel hiljuti võis arutleda selle üle, kas võetud suund kunagi ka selge seadusandliku pitseri saab, siis paljudiskuteeritud (ja -kritiseeritud) korrakaitse seaduse vastuvõtmine 23. veebruaril 2011 lõpetas selle arutelu. Eeltoodust tulenevalt kujutab karistuslik tegevusloa kehtetuks tunnistamine endast probleemi, mille ainsaks lahenduseks saab olla tegevusloa kehtetuks tunnistamise ümberkujundamine mittekariistuslikuks /.../

Maine. (Pooleliolev)
kohtumenetlus

5

Muudatus

Ettepanek: Kustutada lk 14 (p 5.2 (Pooleliolev) kohtumenetlus esimese lõige teine lause tervikuna. Oleme seisukohal, et pakutud sõnastus ei vasta Eesti PS paragrahvis 22 sätestatud keelule mitte käsitleda isikut karistatuks enne kui kohtumenetluses on tehtud süüdistav lahend. Seevastu poolelioleva kohtumenetluse sobivusmenetluses arvesse võtmine põhjustab probleeme ning riivab menetluse aluse isiku põhiõigusi. Toome oma seisukohtade kinnitamiseks (Eesti PS kommentaarid: kätte saadav www.pohiseadus.ee/ptk-2/pg-22/p 18) alljärgneva. /.../ viidatud Põhiseaduse paragrahvi järgi mh: (i) kedagi ei tohi käsitada kuriteos süüdi olevana enne, kui tema kohta on jõustunud süüdimõistev kohtuotsus, (ii) keegi ei ole kriminaalmenetluses kohustatud oma süütust tõendama. PS § 22 kahe esimese lõike eesmärk on süütuse presumptsiooni põhimõtte (SP) sätestamine Eesti õigusraumis. Enim levinud

arusaama kohaselt formuleeriti SP esmakordselt Suure Prantsuse revolutsiooni poliitilises manifestis – 26 augustil 1789. a Asutava Kogu vastuvõetud Inimese ja Kodaniku Õiguste Deklaratsiooni artiklis 9 : „Tout homme étant présumé innocent jusqu'à ce qu'il ait été déclaré coupable...”. ÜRO 1948. a Inimõiguste deklaratsiooni art-s 11 on märgitud, et „iga inimest, keda süüdistatakse mingis karistatavas teos, käsitatakse süütuna seni, kuni tema süü ei ole seaduse kohaselt tõendatud avalikus kohtumenetluses, milles on talle tagatud kõik tema kaitses vajalikud tingimused.” EIÕK art 6 lg-s 2 aga on kirja pandud, et „igaüht, keda süüdistatakse kuriteos, peetakse süütuks seni, kuni tema süü ei ole seaduse kohaselt tõendatud”. Järelikult ei oleks põhimõtteliselt lubatud sobivusmenetluse käigus arvestada pooliolevate menetlustega. Iseenesest ei oleks probleemi tekitav vastava informatsiooni kogumine, kuid käesoleva juhendi sõnastus "Ehkki kehtib süütuse presumptsioon ..." ei vastaks ÜRO Inimõiguste deklaratsiooni art-s 11 sätetele. Oleme seisukohal, et antud sõnastuses teksti osa tuleb jätta välja. Eesti /.../ seadusandja on ka kahtluste süüdistatava kasuks tõlgendamise (in dubio pro reo) põhimõtte (edaspidi ID) luge nud SP klassikalise määratlusega sedavõrd lahutamatu lt seotuks, et on ID paigutanud SP põhimõtet käsitlevasse KrMS seitsmenda paragrahvi kolmandasse lõikesse. (KrMS § 7 lg 3 kõlab järgmiselt : „Kriminaalmenetluses kõrvaldamata kahtlus kahtlustatava või süüdistatava süüdi olekus tõlgendatakse tema kasuks.”)/.../ SP eesmärkide selgitamiseks on kommentaarides autorid jäänud seisukohale, et /.../ üsna sageli on aga peetud õige ks paigutada SP hoopis mingisse avaramasse konteksti. Ühe sedalaadi mõttekäigu kohaselt on SP lihtsalt sellise humanistliku maailmapildi detailiseering, mille kohaselt

peaks inimsuhete lähtepunktiks olema suhtluspartneri inimliku headuse eeldamine. Näiteks saksa õigusajaloolase J. Hruschka hüpoteesi kohaselt võis SP olla inspireeritud 1672 ilmunud S. Pufendorfi raamatust „De Jure Naturae et Gentium” pärinevast veendumusest, et quilibet presumitur bonus, donec probetur contrarium (igaühte loetakse heaks ja väärikaks, kuni pole tõendatud vastupidist). SP põhisisu esemelise kaitseala piiridega hõlmatava kohta tuleb edasiselt täpsustavalt märkida seda, et levinuima arusaama kohaselt on SP vaid kitsa riigiametnike ringi vastu suunatud tõrjeõigus (õigus mitte lasta end süüteomenetlejail liiga kergekäeliselt tunnistada süüteo toimepanijaks) ja et seega peaks süütuse presumptsioon „tõrjuma” otseselt vaid süütegude menetlejaid – kohtueelset ja kohtuvälist menetlejat, prokuröri ja kohut. Allenet de Ribemont'i kohtuasjas (otsus Allenet de Ribemont vs. Prantsusmaa, 10.02.1995) tehtud lahendis on aga leitud, et SP riive ei pea lähtuma mitte üksnes kohtu (ja muude menetlejate) tegevusest, vaid võib lähtuda ka riigivõimu teistelt esindajailt – näiteks kõrgetelt politseiametnikelt üha enam levimas arusaam, et süüteomenetluste kajastamisel peab SP-ga arvestama ka meedia ja et seega tuleks SP-d (kui põhiõigust) käsitada kaitseõigusena ka meedia suhtes. Selline arusaam lähtub tõdemusest, et tänases infoühiskonnas saab kellegi käsitamine kurjategijana enne süüdimõistvat kohtuotsust tegelikult aset leida siiski vaid meedia vahendusel. Meedia poolt SP tõsisele riivele (kui mitte rikkumisele) võib viidata näiteks see, kui juba ainuüksi süüteomenetluse alustamisest tehakse nn meediasündmus tulenevalt kahtlustatava (või menetlusaluse isiku) staatusest (poliitik, tuntud sportlane jne); kui süüteomenetluste kajastamisel tuuakse päevalgele kahtlustatava minevik, sealhulgas eriti ka tema vara-

semad kahtlustused või süüdimõistmised ja muud taunitavad eluloolised seigad; kui paralleelselt kulgeva (ametliku) süüteo- menetlusega käivitatakse ka mitmesugused ajakirjanduslikud nn paralleeluuringud võimaliku eesmärgiga välja selgitada ka kahtlustatava „teisi võimalikke taunitavaid käitumisi” lisaks juba sellele meedia arvates tuvastatud süüteo (mille selgitamiseks ametlik uurimine alles käib); kahtlustatava ja sündmuskoha detailirohkete fotode avaldamine. Siinjuures tuleks veel märkida, et selliste fotode avaldamine võib lisaks süütuse presumptsiooni riivele muuta sisuliselt võimatuks ka mitmesuguste menetlustoimingute läbiviimise. Seda, et meediapoolne kohtumenetlusele eelnev süüdistatavavastane vaenulik kampaania või ka lihtsalt avalikkuse teravdatud tähelepanu juhtimine süüdistatavale võib põhimõtteliselt viia süütuse presumptsiooni rikkumisele, on omal ajal rõhutanud ka Euroopa Inimõiguste Komisjon kohtuasjas Crotciani jt vs. Itaalia (01.12.1980) tehtud lahendis./.../ Oleme seisukohal, et nii esimene kui ka teine pranaduse ttepanekud on ülalloodud seisukohtadest tulenevalt õiged ning palume vastavalt Juhendi sõnastused muuta.

Valige üks võimalus

Valige üks võimalus

Valige üks võimalus

Valige üks võimalus

Valige üks võimalus

Valige üks võimalus

Valige üks võimalus

Valige üks võimalus

Valige üks võimalus

Valige üks võimalus

Valige üks võimalus

Valige üks võimalus

Valige üks võimalus

Valige üks võimalus

Valige üks võimalus

Valige üks võimalus

Valige üks võimalus

Valige üks võimalus
